

'WE MOETEN OPHOUDEN MET PANNENKOEKENDAGEN'

Wat heeft het onderwijs geleerd van de coronacrisis?

'Never waste a good crisis', drukken virologen en politici ons dagelijks op het hart. Het idee achter dit klemmende advies is dat een crisis niet alleen een boel ellende brengt, maar ook een indrukwekkende versnelling kan geven aan ontwikkelingen die al jaren op de rol staan. Hoe zit dat op school? Wat heeft het onderwijs geleerd van corona? Vijf schoolleiders staken hun vinger op en mogen vertellen.

TEKST MARTIN VAN ROOIJ
FOTOGRAFIE AANGELEVERD

Dries Klösters is schoolleider van de Muldershof in Beek en Donk. 'Bij ons leidde de sluiting van de scholen tot onrust, maar die duurde maar even. Al snel maakte mijn team de switch naar het vormgeven van het thuisonderwijs. Daar ben ik trots op. Mijn twintig teamleden had in no time Teams onder de knie. Zelfs een juf die binnenkort met pensioen gaat. Ze maakten filmpjes en zetten de lessen klaar. Zo'n snelle omslag hadden we zonder corona nooit gehaald, want laten we eerlijk zijn: onderwijs is een traditioneel beroep en de weerstand tegen technologische innovatie was groot. Maar je ziet: nood breekt wet.'

RUST VOOR LEERKRACHTEN

Diverse leerkrachten waren bang voor besmetting. 'Die angst ebde al snel weg, mede omdat we op afstand lesgeven. Maar nu er sprake is van een tweede golf, is die angst misschien nog heftiger dan in het begin, mede omdat bij een leerling uit groep 8 corona is vastgesteld. Kortom: ook kinderen onder de twaalf kunnen corona krijgen en anderen besmetten. Verder is ook bij sommige ouders corona vastgesteld. Daarom hebben we de lokalen nog wat veiliger ingeruimd. De bureaus van de leerkrachten zijn min of meer gebarricadeerd met ander meubilair zodat leer-

lingen niet zomaar dichtbij kunnen komen. Verder heb ik het team gevraagd voortaan na afloop van de lessen meteen naar huis te gaan. Ze hebben hun rust nodig, want lesgeven is op dit moment heel stressvol en niemand weet hoelang deze situatie nog duurt.'

De coronacrisis heeft op de Muldershof niet geleid tot grote onderwijsachterstanden, aldus Klösters. 'Toch hebben we zekerheidshalve besloten nu geen Cito-toetsen te houden. De tijd die we daarmee vrijspelen, benutten we om adaptief onderwijs te geven en meer in te spelen op individuele behoeften. Na de kerstvakantie pakken we het toetsen wel weer op.'

LIJNTJE MET BEDRIJFSLEVEN

Een waardevol resultaat van corona is volgens Klösters de hechtere band met het lokale bedrijfsleven. 'Ondernemers stelden meteen laptops voor thuisonderwijs ter beschikking. Die hulp heb ik met

Dries Klösters

twee handen aangegrepen en dat lijntje met het bedrijfsleven laat ik niet meer los. Ik wil ondernemers vaker hun verhaal op school laten doen en met klassen naar bedrijven toe. Zowel het MKB en de detailhandel als het onderwijs zijn daarbij gebaat.'

VOORBEREID

Jeroen Spanbroek is sinds 2018 bestuurder bij Blossie, een groep van 28 kind-centra in de regio Heerhugowaard met ruim dui-zend medewerkers. Daarvoor werkte hij onder meer als schoolleider. De aankondiging dat de scholen dicht gingen, kwam voor Blossie

niet als een donderslag bij heldere hemel. 'We zagen het aankomen en hadden ons erop voorbereid door een taskforce in te stellen. Daar brachten we alles samen: de uitgevaardigde richtlijnen, de signalen van de medewerkers en de communicatiebehoeften van de ouders. Een uur nadat de maatregelen op 15 maart waren afgekondigd zaten we al bij elkaar om te bespreken wat er moest gebeuren.'

In dit zenuwcentrum werden allerlei beslissingen genomen. Een besluit waar Spanbroek nog altijd blij mee is, was het besluit de noodopvang van de kinderen neer te leggen bij de eigen pedagogisch medewerkers. 'Er kwamen veel minder kinderen naar de opvang, dus veel pedagogisch medewerkers zouden thuis hebben gezeten. Door hen in te zetten op de noodopvang konden we onze leerkrachten vrijstellen van opvang. Die konden zich daarvoor volledig toewijden op onderwijs op afstand. We werkten al een tijd met Microsoft 365 en iedere medewerker had een jaar eerder een eigen device gekregen met onder andere Teams erop geïnstalleerd, dus we waren er al klaar voor.'

WAARDERING VOOR HELDERE COMMUNICATIE

Ouders waren heel tevreden over de communicatie van Blossie, aldus Spanbroek. 'Het gaat niet zozeer om wát je besluit, maar dát je besluit. En dat je helderheid biedt. De ouders van leerlingen van groep 8 wilden dolgraag weten wat we deden met het schoolkamp en de musical. Beide hebben we geannuleerd, met redenen omkleed. Dat vond niemand leuk, maar er was wel waardering voor het feit dat we er helder en tijdig over communiceerden.' Tot de zomervakantie stuurde Blossie de communicatie centraal. Spanbroek: 'Centrale sturing past bij een crisis. Maar we geloven

Jeroen Spanbroek

bij Blossie ook in vertrouwen en autonomie – en die staan haaks op centrale sturing. Maar als corona niet weggaat en chronisch is, dan is voor centrale sturing geen plek meer. Dan wil je dat locaties zelf nadenken over waar hun klanten behoefte aan hebben. Daarom bedienen we onze ouders nu met een mix van centrale en lokale communicatie. Zo kon het zijn dat na de zomervakantie ouders op de ene locatie binnen in de school welkom waren, en op de andere scholen niet. Later, toen de tweede golf doorzette, is dat overigens overal weer teruggedraaid. Dat is weer crisis, dus centrale sturing.'

Als het aantal besmettingen blijft toenemen, komt het fysieke onderwijs nog verder onder druk te staan. 'Acht van onze collega's zitten thuis met corona en een aantal werkt thuis in afwachting van de testuitslag. Zij geven weer les vanuit huis. Les op school heeft onze voorkeur, maar de zestig mensen uit onze flexpool zijn allemaal aan het werk om reguliere ziektegevallen en zwangerschappen te vervangen. Het is niet anders. Daarom is ons beleid vanaf nu als volgt. Gaat het niet fysiek? Dan schakelen we acuut over op afstandsonderwijs. We weten nu hoe het werkt, dus we kunnen meteen switchen.'

ELKE DAG IN BEELD

Kristel Klokke en Jojanneke van Mourik zijn als schoolleider respectievelijk ib'er verbonden aan de Maurits-school in Tiel. Klokke: 'Toen de scholen dicht moesten, bleek Snappet een uitkomst. Daar maakten we al gebruik van, dus de kinderen wisten hoe het werkte. Binnen een week hadden we ons onderwijs online. We hebben uitsluitend combinatiegroepen en iedere deelgroep kreeg iedere dag een uur online les. Hoewel afstandsonderwijs geen ideale vorm van lesgeven is – bijvoorbeeld omdat de instructie online korter was dan in de klas – zijn we al met al best tevreden over hoe het is gegaan. Zo hebben we elk kind iedere dag in beeld gehad. Na een week zijn we gewoon doorgeshaald met nieuwe lesstof aan te bieden, wat we anders fysiek ook hadden gedaan.'

De Maurits-school heeft voornamelijk kinderen met een migratieachtergrond. Klokke: 'Dat maakte dat de thuissituatie soms wat extra aandacht vroeg, omdat we vanwege de taalbarrière een aantal ouders moeilijk konden informeren over onze aanpak van het afstandsonderwijs. Ook hadden niet alle leerlingen thuis een

Kristel Klokke

laptop tot hun beschikking. Gelukkig kregen we net voor we dicht gingen zestig nieuwe chromebooks binnen. Hierdoor konden we deze chromebooks uitlenen aan gezinnen waar niet voldoende devices aanwezig waren, zodat iedereen thuis aan de slag kon.'

Toen de scholen weer opengingen, organiseerde het tweetal onmiddellijk een studiedag. Van Mourik: 'We wilden op een rij zetten wat we wilden handhaven en wat we zouden achterlaten. Uit die evaluatie bleek dat veel leerkrachten het een lastige tijd vonden, samen met manlief en de kinderen thuis, maar dat er ook positieve kanten aan zaten. Daarnaast wilden we de input van onze leerlingen ophalen: wat vonden zij van het afstandsonderwijs? De meesten vonden het heerlijk dat de instructie in één uur werd gegeven en dat ze vervolgens de rest van de dag zelf konden bepalen met welke stof ze als eerste aan de slag gingen, en dat de leerkracht tijdens schooltijd stand-by stond als vraagbaak via WhatsApp, chat of telefoon. Dat hebben we daarom overeind gehouden. Kinderen krijgen nu 's ochtends in een uur tijd alle instructie voor rekenen, taal en spelling voor die dag, met tussendoor af en toe een energizer. Vervolgens plannen ze hun werk voor de rest van de dag in.'

Klokke: 'Dat heeft nóg een voordeel: na de instructie heeft de leerkracht alle tijd om aandacht te geven aan kleine groepjes of individuen. Daardoor kunnen we nog beter passend onderwijs geven.'

PLUSSEN EN MINNEN

In tegenstelling tot de Muldershof nam de Maurits-school wel in juni de Cito-toets af. 'Het gros van de leerlingen scoorde zoals we hadden verwacht. Veel leerlingen uit groep 3 scoorden zelfs boven verwachting, met name op het gebied van technisch lezen. Dat is wel te verklaren. De betreffende leerkracht heeft daar namelijk veel aandacht aan besteed in haar thuisonderwijslessen. Elke dag gaf ze een les technisch lezen. Dat heeft effect gehad. Daar moet ik wel bij aantekenen dat onze groep 3 maar vijf kinderen telt. We vermoeden dat deze leerlingen er baat bij hebben gehad dat er geen ruis was van groep 4, waarmee ze een combigroep vormen. In groep 7 zagen we op leesgebied het tegenovergestelde. Die leerlingen moeten iedere dag een halfuur stil lezen, maar dat hebben ze thuis niet of nauwelijks gedaan. Dat zien we terug in de toetsresultaten.'

Jojanneke van Mourik

BETER VOLGEN

Douwe Bilder was tot september schoolleider van IKC De Regenboog in De Bilt. 'Voor mij werden tijdens de crisis een paar dingen opnieuw duidelijk. Allereerst: het belang van een onderwijsvisie. Switchen van fysiek naar digitaal onderwijs is niet zo moeilijk als er dezelfde visie onder ligt. Ten tweede: digitaal onderwijs is handig maar heeft ook zijn beperkingen. Als een leerkracht lesgeeft, monitort hij voortdurend hoe de leerlingen op de lesstof reageren. Snappen ze het nog? Boeit het ze nog? Is dat niet het geval, dan past hij de les aan. Bij digitaal lesgeven gaat dat niet goed. Ook gaf de techniek wel eens problemen. Dat kun je er in een crisissituatie dan even niet bij hebben. Verder is niet iedere leerkracht even gemakkelijk en graag online aanwezig. Daarnaast is complexe lesstof online uitleggen lastig. Kortom: ICT is niet de heilige graal.'

FRUSTRATIE

'Bij ouders zagen we af en toe wat frustratie als ze te maken hadden met verschillende aanpakken bij kinderen in verschillende groepen. Ik kan me dat goed voorstellen, want voor ouders zag de wereld er ook opeens heel anders uit. We hebben aan dit signaal gehoor gegeven door zoveel mogelijk eenzelfde aanpak in de hele school na te streven.' Bij de kinderen is het beeld wisselend. 'Een aantal kinderen vond afstandsonderwijs best fijn, maar we zagen ook kinderen worstelen. Over één ding was iedereen het eens: het was een stuk minder gezellig. De sociale contacten werden echt gemist.'

KRITISCH KIJKEN

Enkele kinderen vertoonden een terugval, maar die is niet schrikbarend groot, aldus Bilder. 'Bij kinderen uit een wat zwakker sociaaleconomisch milieu is de terugval gemiddeld wat groter. Dat bevestigt nog maar eens hoe belangrijk een school is. Die achterstand is in te lopen, maar dan moeten we wel focussen. We hebben ons in het onderwijs laten wijsmaken dat we van alles moeten doen: gastlessen, Sinterklaas, de avondvierdaagse, dat soort dingen. Daar zijn we kritisch naar gaan kijken. Wat is belangrijk? In ieder geval rekenen, taal en kennis. Maar een pannenkoekendag? Echt niet!'

Douwe Bilder